

NÁVŠTĚVY POTMĚ – SOCIÁLNÍ INOVACE NADAČNÍHO FONDU ČESKÉHO ROZHLASU

Gabriela DRASTICHOVÁ

Nadační fond Českého rozhlasu,

***Anotace:** Pod hlavičkou Nadačního fondu Českého rozhlasu vznikl díky vlastnímu odhodlání a chuti nevidomých v roce 2018 sociální startup Návštěvy POTMĚ, který kromě zprostředkování návštěv u seniorů zajišťuje i plnohodnotná pracovní místa těžce zrakově postiženým. Díky finanční podpoře z Operačního programu Zaměstnanost dokázalo v roce 2018 šestnáct nadšených návštěvníků porazit samotu v 26 zařízeních a vdechnout novou chuť do života bezmála 500 seniorům. Startup má celospolečenský přesah. Reaguje totiž na problematiku stárnoucí společnosti, a ulehčuje tak ženám a mužům sendvičové generace, kteří pečují o své blízké a potýkají se s fyzickým i psychickým vyčerpáním. Seniori mají díky pestré nabídce aktivit, mezi něž patří například povídání, procházky, pletení, zpívání nebo canisterapie, novou příležitost vrátit se ke svým oblíbeným činnostem z mládeži a věnovat se všemu, co navrácí chuť do života. Zrakově postižení díky vlastním zkušenostem a pravidelnému vzájemnému kontaktu dokážou navíc včas rozpoznat a podchytit úbytek zraku i sluchu u seniora a navrhnout vhodná řešení. Návštěvy POTMĚ započaly své působení v Praze a postupně se rozšířily do Plzně, Českých Budějovic, Liberce a mnoha dalších lokalit v rámci Středočeského kraje. Více informací o projektu najdete na webových stránkách www.navstevypotme.cz.*

Problém a potřeba řešení

Lidé starší 65 let tvoří již téměř pětinu populace. V roce 2050 to bude třetina populace starší 65 let a desetina starší 80 let. Až 90 % sociální a zdravotní péče je v Česku poskytováno neformálními pečujícími, kterých je nyní více než 300 tisíc. Typickým neformálním pečujícím je žena mezi 45 a 75 lety, obvykle manželka, dcera nebo snacha, pro kterou je péče o blízkého zatěžující s ohledem na psychickou i fyzickou kondici. Starání se o blízkého člena rodiny navíc znamená pro většinu pečujících omezení pracovní činnosti a pro pětinu odchod z pracovního trhu.

V porovnání s EU a poptávkou jsou v Česku nedostatečné kapacity sociálních služeb, zejména odlehčovacích. Počet osob, kterým je poskytována pečovatelská služba, se do roku 2050 zvýší o třetinu, přičemž největší nárůsty počtu osob lze očekávat do roku 2025 a následně v letech 2035 – 2045. Až 40 % neformálních pečujících se současně stará nejméně o 1 dítě.

Lidé se zrakovým postižením patří mezi nejhůře zaměstnatelné skupiny osob se zdravotním postižením, jejich nezaměstnanost se odhaduje na 70 – 80 %. Procházejí bohužel nevyhovujícím systémem vzdělávání a přípravy na pracovní trh, který je odtržen od reálné potřeby trhu práce dnes a v budoucnosti. U lidí se zrakovým postižením převažuje nižší kvalifikace, která v kombinaci s chybějící pracovní praxí silně ovlivňuje sebedůvěru, a tím i motivaci vstoupit na trh práce.

Nabídka rekvalifikace je dostupná v rámci těžko uplatnitelných oborů, jako například košíkář či masér. Většina takto zaměřených pracovních pozic je realizována prostřednictvím práce v chráněných dílnách, které mají bezpochyby své opodstatnění u lidí s kombinovaným postižením nebo pro lidi, kteří potřebují delší adaptaci na pracovní činnost. Nicméně, protože získat zaměstnání je pro lidi se zrakovým postižením obtížné, často v dílnách pracují i lidé s větší kapacitou a schopnostmi.

Pracovní místa OZP jsou dotovaná, avšak výše dotace nerespektuje stupeň invalidity (zbytkový pracovní kapitál). Zaměstnavatelé proto preferují osoby s nižším stupněm invalidity. Ekonomické přínosy plynoucí z dotací jsou pro stát negativní. Výše dotace se většinou rovná výši mzdy, a tak zvýšené odvody z daní, pojištění a DPH ve vyšší spotřebě pokryjí pouze necelou polovinu dotace. Z naší zkušenosti vyplývá, že po

skončení dotace zaměstnavatelé pracovní poměr ukončí. Dotace tak často neslouží jako kompenzace na zaučení a rozvoj osoby se zdravotním postižením, ale jako kompenzace mzdy.

Řešení

Návštěvy POTMĚ je služba, která se dnes týká na 300 000 lidí. Služba, která inovuje podporu domácí sdílené péče o seniory. Služba zaměstnává talentované lidi s těžkým zrakovým postižením. Ti pomáhají lidem v produktivním věku, kteří pečují o své rodiče a prarodiče, navracet radost do života a lépe sladovat rodinný a pracovní život.

Zaměstnává 17 nevidomých a těžce zrakově postižených Návštěvníků.

Návštěvníci docházejí za seniory do domovů i do pobytových zařízení, kde s nimi tráví čas tak, aby jim zpestřili každodenní program a současně jim navraceli jejich kompetence, o které v důsledku pobytu v zařízení přicházejí. Služba je dnes dostupná v Praze a okolí, v Plzni, Českých Budějovicích, Liberci a brzy i v Olomouci a Jihlavě.

Službu mohou rodinní příslušníci, nebo sami senioři a pracovníci pobytových zařízení objednat přímo na www.navstevypotme.cz nebo na telefonu či emailu. Služba je pro seniory a pobytová zařízení do konce září díky dotaci z Operačního programu Zaměstnanost zdarma. Pro rodinné příslušníky, kteří službu objednávají pro své rodiče či prarodiče, je služba zpoplatněna po 3 zkušebních návštěvách částkou 250 Kč za hodinovou návštěvu.

Návštěvníci jsou odborně školeni jak v oblasti měkkých dovedností (sebeuvědomění, týmová spolupráce, komunikace, sebe prezentace), tak v IT dovednostech, které jsou nutné pro práci v týmu a zajištění koordinace návštěv a časových dostupností pracovníků. Dále si vybírají školení, která je připravují na aktuální potřeby jejich klientů, např. trénink paměti, muzikoterapie nebo péče o seniora s demencí. Úvodní zaškolení zabere až dva měsíce a pravidelná školení a supervize provází návštěvníky v podstatě stále.

Návštěvníci pracují na dohodu o pracovní činnosti v rozsahu 20 hodin týdně. Mohou si vybrat interní formu spolupráce, kdy počítáme se zapojením na zmíněných 20 hodin týdně a se zapojením nejen do práce v terénu, ale i do dalších činností jako je PR, marketing a administrativa, nebo externí spolupráci, kdy pracují pouze v terénu, tedy na návštěvách. Osobně se setkávají v rámci návštěv a na pravidelných týmových poradách. Návštěvníka si může senior sám vybrat, nebo s výběrem na základě znalosti zájmů a preferencí seniora pomůžeme. Pokud to z jakéhokoliv důvodu neladí, může si senior vybrat jiného návštěvníka.

Co by mělo řešení přinést?

Návštěvy POTMĚ jsou novou alternativou zaměstnávání lidí se zrakovým postižením. Zvyšují kapacity systému a vytvářejí taková pracovní místa pro osoby se zrakovým postižením, která reflektují princip "Employment First". Využívají hendikepu jako přidané hodnoty, tedy nevyžadují kompenzaci postižení, jelikož právě hendikep je hodnotou, kterou osoba s postižením přináší do hodnoty poskytované služby, a neomezují inteligenční a zájmové kapacity pracovníků poskytujících tyto služby.

Zvyšujeme ochotu zaměstnávat lidi se zdravotním postižením na základě dobré osobní zkušenosti rodinných příslušníků, a tím eliminace bariéry na straně zaměstnavatelů plynoucí z neznalosti (přenos osobní zkušenosti do zaměstnání).

Vzniká alternativa v systému sdílené péče o rodinného příslušníka v domácím prostředí, čímž zvyšujeme kapacity stávajícího systému sociálních služeb.

Aktivizujeme seniory a zvyšujeme kvalitu jejich života.

Pozitivně ovlivňujeme trend předčasných odchodů z pracovního trhu z důvodu péče o rodinného příslušníka.

Jste vítáni na Návštěvách POTMĚ.